

Agustí Agulló, referent il·licità en la defensa de la llengua

L'il·licità Agustí Agulló i Marcos (1958) ha faltat, víctima d'una malaltia. Incansable activista per la defensa de la llengua al sud del país, Agulló va ser tècnic del Casal d'Acció Cultural a Elx i responsable d'impulsar aquest casal fins convertir-lo en un espai de referència. Al novembre, Agulló va rebre el Premi Elx atorgat per El Tempir, l'entitat que defensa el català a les terres meridionals, on la llengua sobreviu amb dificultats, però també amb fermesa, gràcies a la tasca de persones com Agustí Agulló. El recordem.

Per Manuel Lillo / @lillousechi

El passat mes de novembre, l'associació El Tempir reconeixia la trajectòria d'Agustí Agulló i Marcos per la seua tasca com a "activista lingüístic i dinamitzador cultural al llarg de la seua vida". El seu paper de defensor del català ha sigut primordial en una ciutat

com Elx, que no renega ni de bon tros de la seua identitat, però que està immersa en un procés ple de dificultats a l'hora de protegir la llengua amb garanties. Tot i que el context no és favorable, gent com Agulló han compensat les mancances amb una dedicació constant i insubornable. La seua feina, però, no es va limitar només a la promoció de la llengua, sinó també al reconeixement d'il·licitans il·lustres que han estat víctimes de l'amnèsia del país però que Agulló va poder rescatar al servei de la memòria col·lectiva.

Nascut a la capital del Baix Vinalopó el 1958 al si d'una família republicana, qui va despertar en Agulló la consciència lingüística va ser l'escriptor i advocat Antoni Bru Gómez, nascut a València el 1917 i mort a Elx el 1981. Bru, promotor cultural incansable, també es va dedicar a la defensa jurídica dels obrers del calcer d'Elx, majoria entre la classe treballadora d'aquesta capital industrial. El 1966, Bru s'incorporaria al Partit Socialista Valencià —partit clandestí d'inspiració fusteriana que cal no confondre amb l'actual PSPV-PSOE— i va fundar, també, el Club d'Amics de la UNESCO. Amb aquest currículum, no és estrany que quan Agustí Agulló tenia només 18 anys desenvolupara una inquietud per la llengua no massa comuna entre els seus coetanis. "Jo parlava en castellà i Bru en valencià, i de sobte em va dir que com és que si en la família de mon pare parlaven el cata-

Agustí Agulló, al davant del Casal Jaume I d'Elx.

là, jo no ho feia”, confessava Agulló en una entrevista a aquest setmanari.

La consciència adquirida per Agulló i el seu treball coherent amb aquestes inquietuds culminaria amb la inauguració del Casal Jaume I d'Elx, obert el 1998. Ell en seria un dels coordinadors, alhora que desenvoluparia la seua funció com a soci i membre de les juntes directives d'El Tempir i d'Acció Cultural del País Valencià, entitat responsable de l'obertura d'aquell Casal i de tants altres repartits arreu del país —a Alacant, Alcoi, Beniarbeig, Benissa, Carcaixent, Catarroja, Fraga, Perpinyà, Pedreguer, Mutxamel...— que també es distingien amb el nom de l'antic rei.

La tasca d'Agulló en aquell casal li permetia militar en política sense formar part de cap partit. El seu paper des del teixit cívic de la ciutat “era tan important o més” que fer feina des d'una formació. Així, i a tall d'exemple, des del Casal Jaume I d'Elx es va organitzar, el 2001, un homenatge multitudinari al batalló d'Elx, el grup de voluntaris que van lluitar contra el feixisme a partir del 1937. Aquell homenatge va fer que s'omplira el Gran Teatre d'Elx amb els familiars dels membres del batalló, molts dels quals encara eren vius. “Va ser molt emotiu”, recordava Agulló, per concloure que “aquell acte l'hauria d'haver fet molt abans qualsevol partit o sindicat d'Elx, però no ho van fer”. Una vegada més, la política es va fer des de les entitats cíviques i culturals.

Tancat pel cantautor Lluís Llach, l'acte va ser un exemple de compromís de la ciutat amb la seua història. Un compromís que s'ha continuat reforçant amb el pas dels anys amb la tasca intensa de diverses entitats que el mateix Agulló reconeixia. “Gràcies al moviment cultural que treballa contínuament pel país, com ara Acció Cultural, el Casal d'Elx, El Tempir, l'Institut d'Estudis Comarcals del Baix Vinalopó o Intersindical Valenciana, la realitat de la llengua canvia poc a poc”. L'activista recentment desaparegut també valorava la funció d'entitats com ara la Colla de Dolçainers i Tabaleters d'Elx, fundada per recuperar instruments musicals autòctons a iniciativa del mateix Agulló el 1994.

Agustí Agulló reconeixia, al seu torn, la influència d'altres referents que van empenyar-lo a enfortir el seu compromís cultural. Per exemple, la de l'erudit Joan-Carles Martí i Casanova, el qual va presidir El Tempir durant 15 anys. També admirava el pintor, fotògraf i cartellista Andreu Cas-

Imatge d'Agustí Agulló (el segon per la dreta) a Nicaragua, on va arribar l'any 1981 per fer costat a la revolució sandinista.

+ EXPERIÈNCIA A NICARAGUA

Curiosament, Agulló va anar a parar a Nicaragua el 1981, en el context de la revolució sandinista. Va ser després de fer el servei militar obligatori, que el va aprofitar per fer el curs del Cos d'Operacions Especials, cosa que li va servir per viatjar-hi com a internacionalista. Ho va fer amb tres persones més d'Elx, que no van allargar l'estada en un país

en conflicte. Agulló hi va restar dos mesos, concretament a la ciutat de Jalapa, fronterera amb Hondures, des d'on els Estats Units preparaven la contrarevolució. Hi va exercir com a guerriller i mantindria contacte amb sandinistes com ara Heberto Incer, posteriorment ambaixador a Alemanya, amb qui va mantenir una extensa correspondència. Agulló era distingit amb efecte com *Chele*, que és el terme que fan servir a Nicaragua per referir-se a la gent de pell blanca.

tillejos (1942-2013), també il·licità, reconegut per la seua ciutat, en gran part, gràcies al treball insistent d'Agustí Agulló, que també valorava la tasca de Josep Maraldés Ibarra (1941-2008), responsable d'impartir el primer curs de català al País Valencià durant la dictadura. Va ser el 1968, arran del centenari del naixement de Pompeu Fabra, i no cal dir que de manera totalment clandestina.

Com la de totes aquestes persones, la tasca d'Agustí Agulló per la llengua i per la memòria va ser fonamental per preservar-les al sud del país i perquè les generacions futures creixeren amb més consciència que no els seus antecessors, víctimes d'un desconeixement imposat que els va allunyar de les seues arrels. Agulló, tot i reconèixer les dificultats del país, també es mostrava “entusiasta” amb “l'arribada de les noves generacions”. “Com a activista, tinc esperança en el poble valencià”, deia en una entrevista recent a aquest setmanari. Sense l'activitat de gent com ell, l'esperança seria molt més difícil de mantenir. ●